תורה אור

רבה מוסיף אף ר"י הגלילי *דתניא ריה"ג אומר כל הענין כולו אינו מדבר אלא בפרים הנשרפים ובשעירי' הנשרפין לשרוף פסוליהן אבית הבירה וליתן לא תעשה על אכילתן אמרו לו חטאת שנכנס דמה לפני ולפנים מנין אמר להן °הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה (ויקר' י) מכלל דאי נפיק איהו א"נ עייל דמה בשריפה ורבי יוחנן סבר דם ובשר חדא מילתא היא בעלים מלתא אחריתי היא: **מתני'** *[ב]העצמות והגידין והנותר ישרפו בששה עשר חל ט"ז להיות בשבת ישרפו בי"ז לפי שאינן דוחין לא את השבת ולא את י"ט: **גמ'** אמר רב מרי בר אבוה א"ר יצחק *[ג]עצמות קדשים ששימשו נותר מטמאין את הידים הואיל ונעשה בסים לדבר האסור נימא מסייע לי' *העצמות והגידים והנותר ישרפו לט"ז הני עצמות ה"ד אילימא דלית בהו מוח למה בשריפה נשדינהו אלא פשיטא דאית בהו מוח אי אמרת בשלמא שימוש נותר מילתא היא אמטו להכי בעי שריפה אלא אי אמרת שימוש נותר לאו מילתא היא למה להו שריפה נתברינהו ונחלצה למוח דידהו ונשרפיה ונשדינהו לדידהו אלא לאו שמע מינה שימוש נותר מילתא היא אמרי לא לעולם אימא לך שימוש נותר לאו מילתא וקסבר בו בכשר ואפי' בפסול אפי' בפסול ס"ד והא *תנן אבל המותיר בטהור והשובר בטמא אינו סופג את הארבעים לא קשיא [ד]כאן שהיתה לו שעת הכושר כאן שלא היתה לו שעת הכושר ומאן תנא דשני ליה בין שהיתה לו שעת הכושר ללא היתה לו שעת הכושר רבי יעקב היא דתניא °ועצם לא תשברו בו (שמות יב) *בו בכשר ולא בפסול רבי יעקב אומר *היתה לו שעת הכושר ונפסל יש בו משום שבירת העצם לא היתה לו שעת הכושר אין בו משום שבירת העצם ר"ש אומר אחד זה ואחד זה אין בו משום שבירת העצם מיתיבי [ד]כל עצמות הקדשים אין טעונין שריפה חוץ מעצמות הפסח מפני התקלה הני עצמות היכי דמי אילימא דלית בהו מוח למה להו שריפה אלא פשיטא דאית בהו מוח ואי סלקא דעתך שימוש נותר מילתא היא עצמות קדשים אמאי אין טעונין שריפה אמר רב נחמן בר יצחק הכא במאי עסקינן כגון שמצאן חלוצין עצמות קדשים דאין בהן משום שבירת העצם קמי דנהוו נותר חלצינהו ולא הוו שימוש נותר ולא בעו שריפה עצמות הפסח דיש בהן משום שבירת העצם (א) לבתר דנהוו נותר הוא דחלצינהו והוו להו שימוש נותר ובעו שריפה רב זביד אמר הכא במאי עסקינן כגון

שמצאן

דמי נעלים והו פסול שני וקאמר כדאמרינן קיסקף פליג ריה"ג ומוקי בחטאת הפנימית כגון פר העלם דבר של ציבור אשר יובא מדמה כמותה אל אהל מועד לא תאכל באש תשרף (ובבשרה) לא איצטריך קרא דהא כתיב בגופיה (ויקרא ד) ושרף אותו על עצים וגו' אלא שאם נפסלה ביוצא ובטומאה בא הכתוב ללמדך שתשרפנה בבית הבירה ולא חוץ לג' מחנות כמצות' וליתן לא תעשה על אכילתה: **אמרו לו חטאת החיצונה שנכנס דמה לפנים מנין לך** · שהיא פסולה: **אמר להן** · מדאמר ליה משה לאהרן הן לא הובא הא הובא בת שריפה היא ושפיר עביד דשרפוה לאלתר ומדיליף ריה"ג קדשי דורות מחטאת דאהרן אלמא ס"ל נמי דאם הובא דמה לדורות בעיא שריפה לאלתר כי חטאת דאהרן ואף על גב דפסול הדם הוא דהוי כפסולו מחמת דבר אחר וקס"ד דה"ה נמי ס"ל בפסול בעלים דלא בעי עיבור צורה אבל רבנן דלא גמירי מיניה סברי דורות משעה לא ילפינן ובההיא הוא דקאמר להו משה דאם הביאו דמה לפנים בעיא שריפה אבל לדורות בעי קרא אחרינא וגבי עיבור צורה נמי לא ילפינן מינה: **ור' יוחנן** · דלא חשיב ליה לריה"ג בהדייהו אמר לך נהי דשמעת ליה בפסול דם דלא בעו עיבור צורה בפסול בעלים מי שמעת ליה דקאי כרבי יוחנן בן ברוקה: **דם ובשר חדא מילתא היא**. והוה ליה פסולו בגופו כאילו נטמא בשר עצמו: **מתני' העצמות**. שלא יכול לשוברן מפני שנאסרה בו שבירת העצם ונותר בהן מוח והרי הוא נותר וטעון שריפה: **וכן גידין** · ובגמרא פריך ניכלינהו: **והנותר** · בשר פסח שנתעצלו באכילתו ונתותר: **בששה עשר** · שהוא חולו של מועד ואע"פ שנפסל בבוקר ראשון אין רשאי לשורפו בי"ט כדמפרש בגמר': **גמ' ששימשו נותר** · שנותר בהן מוח חוץ לזמנו ושימשוהו העצמות הללו: **מטמאין את הידים** · כנותר עצמו שגזרו חכמים שיטמא את הידים בפ' בתרא (דף קכ:) ולקמן בפירקין (דף פה:) מייתי לה בגמ': **בסים** · (ב) כנו כדמתרגמי' בסיסיה (שמות ל) מקום מושבו: **הני עצמות היכי דמי** · דקאמר עיקרן ותחלתן בשריפה: **נשדינהו** · ישליכם דלא הצריך הכתוב שריפה אלא בראוי לאכילה וניתותר כדכתיב (שם יב) לא תותירו ממנו עד בקר ואם תותירו תשרפו: **דאית בהו מוח** · ומתחלתן לשריפה עומדים שאסור לשוברן וע"כ נעשין נותר הילכך חשיב להו באנפי נפשייהו ולא הוו בכלל והנותר דמתני': **אמטו להכי בעו שריפה** · אף העצמות כמוח עצמו: **אלא אי לאו מילתא היא**. הרי מכיון שניתותרו ונפסלו אין בהן משום איסור שבירה דאמרינן לקמן ועצם לא תשברו בו בכשר ולא בפסול: **ניתברינהו** · וניסקליה למוח ונישרפיה ולא יפסיד עצים וטורח לשרוף העצמות: **קסבר** · האי תנא בו דכתיב גבי שבירה לאו למעוטי פסול אתא אלא אורחיה דקרא הוא וכשר ואף פסול במשמע: **המותיר בטהור** · וכל שכן בטמא: **אין סופג** · לקמן בפירקין מפרש טעמא: **היתה לו שעת הכושר** · כגון נותר יש בו שבירת העצם: **לא היתה לו שעת הכושר** · כגון נטמא לפני זריקה אין בו משום שבירת עצם: **ומאן תנא** · דמתני' דשאני ליה בהכי לגבי שבירת העצם: **כל עצמות** · נותר מן הקדשים אין טעונין שריפה אלא שוברם ומוציא את המוח ושורפו ומשליך את העצמות: **חוץ מעצמות הפסח**. שאין יכול לשוברן מפני תקלת עצם לא תשברו בו לפיכך נשרפים על ידי מוח שבהן: **למה להו שריפה** · לעצמות הפסח: **שמצאן חלוצין** · כולה מתני' מיתוקמא במוצא עצמות חלולין כלומר שבורין וחלץ מוח מהן: **עצמות קדשים** · דמותר לשוברן אמרי' סתמא דמילתא לא אתא מוח דידהו לידי נותר ומקמיה איסורייהו דניתו לידי נותר חלצינהו ואין כאן שימוש נותר: **לבתר הכי** · דאיפסיל חלצינהו דהו נית ביה איסור שבירה כר"ש ויש כאן שימוש נותר:

שמצאן

דמה לפנים היינו לפני זריקה ור' יוחנן בן ברוקה אחר זריקה איירי ואליבא דר' יוחנן מסיק מדקא מוסיף עלי' וי"ל דרבה לא מפליג בין קודם זריקה בין לאחר זריקה כי היכי דלא מפליג ר' יוחנן דקאמר אף אחר זריקה מחלוקת:

אמר להן הן לא הובא את דמה · פירש בקונטרס דרבנן לא בעו למילף מחטאת דאהרן דלא גמרי' דורות משעה ומה שפירש כן לא משום דחטאת דאהרן היה לשעה דהא שעיר של ר"ח היה כדפירש בקונ' וכן איתא בזבחים בפרק טבול יום (דף קא:) אלא דקסברי רבנן הוראת שעה היתה כדאמר לעיל וקשה לרשב"א דלעיל שייך הוראת שעה כדפי' דקסבר מפני טומאה נשרפה דהוי פסולו בגופו ומסברא ישרף מיד אבל הכא בחטאת שנכנס דמה לפנים דהוי פסולו בדם ומסבר' בעי עיבור צורה לא שייך הוראת שעה היתה ונראה לר"י דרבנן לא בעו למילף מחטאת אהרן משום דמליצו למימר דמשה לא הודה להן *על השריפה דשפיר עבוד אלא במה שלא אכלוה אבל על השריפה לא הודה להן דאפי' היה כן שלא כדין שרפוה בלא עיבור צורה וקשה דלעיל יליף מחטאת אהרן שריפה ביוצא וקאי אמתני' דסבר' דשאינו פסולו בגופו בעי עיבור צורה והיינו כרבנן דר' יוסי ואינהו לא בעו למילף הכא מחטאת אהרן:

בו בכשר ואפי' בפסול · ולא תיקשי ויוציא המוח ע"י גומרתא דליכא שבירת עצם דאיכא למיחש שמא יפקע כדאמרי' לקמן (ג) אי נמי ע"י גומרתא טריחא מילתא למיעבד:

רבי שמעון אומר אחד זה ואחד זה אין בו משום שבירת העצם. וא"ת ר"ש היינו ת"ק ונראה לר"י דר' יעקב ור"ש פליגי אליבא דת"ק כי ההיא דלא ירבה לו נשים דפרק כהן גדול (סנהדרין כא·) *וההיא דחזקתן שלש שנים דחזקת הבתים (ב"ב כח:):

אימור לבתר איסורא חלצינהו · ומפני התקלה דקתני בברייתא היינו דמשום שבירת עצם לא חלצינהו קודם איסורא ולהכי ישרפו דשימשו נותר:

אי

פב ב מיי' פ"ח מהלכות אבות הטומאה הל' ד:

פג ג מיי' פ"י מהלכות ק"פ הלכה ו:

פד ד מיי' פי"ט מהל' פסולי מוקדשין הלכה ט ופ"י מהלכות ק"פ הלכה ב:

שלא הודה להן אלא דשפיר עבוד דלא אכלוה ס"א מ"ע

[ועי' בתוס' לקמן קטו: ד"ה ומותם עירובין מח. ד"ה רבי יהודה במ"ק כד. ד"ה עצרת וזבחים פג. ד"ה המזבח]

זבחים דף פג.

תמורה דף ד:

[חולין קכה.]

[עי' תוס' חולין קכה. ד"ה אי הכי וכו']

לקמן דף פה. מכות דף יז. שבועות דף ג:

לעיל ע. וש"נ

[תוספתא פ"ו]

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' שבירת העצם אימור לבתר דניתו: (ב) רש"י ד"ה בסים כדמתרגמינן כנו בסיסיה: (ג) תוס' ד"ה בו וכו' לקמן. נ"ב דף פ"ד ע"ב:

◆

רבינו חננאל

ורבה מוסיף אף רבי יוסי הגלילי סבר פסולו בבעלים ישרף מיד דתניא ר' יוסי הגלילי אומר כל זה הענין דכתיב וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד וגו' אינו מדבר אלא בפרים הנשרפים כו' אמרו לו אם זה הענין כולו בפרים ושעירים הנשרפין הוא חטאת הנעשת בחוץ שנכנס דמה לפנים מנין שהיא פסולה ותשרף אמר להם הן לא הובא את דמה לפנים ולא היא יוצאה חוץ לקלעים אלא פנימה היתה אכול תאכלו אותה ש"מ מכלל שאם נכנס דמה לפנים או יוצאה היא חוץ לקלעים פסולה ונשרפת מיד כמעשה חטאת אהרן ור' יוחנן אמר לך פסולות דם כפסולות בשר הוא ופסולו בגופו קרינא ביה ופסולות שניא: העצמות והגידים והנותר ישרפו בששה עשר חל ששה עשר להיות בשבת ישרפו בשבעה עשר שאין דוחין לא שבת ולא יום טוב ולא תימא חל ממש דאם כן חל פסח להיות בבד"ו אלא אלו חל דיו הוא שישרפו למחר וכך הוא מפורש בתלמוד ארץ ישראל במסכת מגילה: אמר מרי בר אבוה עצמות קדשים ששמשו נותר כלומר היה עליהם בשר ונעשה